

L'udovít Záhoranský

Umění otočit

Makalu (8462 m).

Základní tábor expedice Makalu (1973)

Pokud jste při prvním listování narazili na tento rozhovor, tak si asi říkáte: „Černobílé fotky, neznámé jméno, to není pro mě.“ Hned vám vyvrátím přívlastek neznámé. Kolik znáte vysokohorských horolezců, kteří lezli už před Josefem Rakoncajem? Moc jich asi nebude, že? Ludovít Záhoranský patří do party chlapů, kteří dělali první krůčky pro Československé himálajské horolezectví a ve své době patřil ke špičce. Při rozhovoru s ním jsem v hlavě neustále porovnával jeho zážitky, vybavení a mentalitu se současností. Musel jsem jen kroutit hlavou nad tím, jak moc se sport, který symbolizuje cepín, změnil.

Nevydržím se hned nezeptat, proč jste v roce 1971 otáčel 50 metrů pod vrcholem Nanga Parbat (8125 m n. m.)? Co se stalo?

Nestalo se nic (smích). Šetřili jsme na váze, protože bylo potřeba postavit ještě dva výškové tábory. Ve vrcholovém družstvu jsme byli čtyři (Michal Orolin, Ivan Fiala, Milan Kriššák a já) a vzali jsme jen dva cepíny. Dokonce jsme si do posledního, pátého tábora ve výšce 7600 m n. m., nevzali ani spacáky a noc jsme přečkali vsedě, každý v jednom

rožku malého útočného stanu. V pětce jsme byli ještě ráno kompletní, ale hodinu po startu řekl Milan Kriššák, že s námi dál nepůjde, že se necítí, takže jsme šli k vrcholu jen ve trojce. Podepsala se na něm nelehká noc. Dal

Při té cestě dolů mi omrzly ruce i nohy. Skoby jsem zabíjel tak, že jsem držel kladivo oběma rukama.

nám svůj cepín. Ten druhý cepín jsem měl já, ale asi po dvou hodinách jsem ho dal Mišovi Orolinovi, a mně zůstaly jen lyžařské hůlky. Později se vynořil takový dvojkový, trojkový hřebínek. Hůlky jsem nechal v sedle a dál jsme pokračovali každý na vlastní pěst. S sebou jsme měli jen desetimetrový kousek lana. Potom přišla skalní věž, kterou jsme museli překonat. Pod ní jsme nechali i ten kousek lana, co jsme měli, a pokračovali nejištěni. Do ruky jsem si vzal takový špičatý kámen, kterým bych možná zabrzdil, kdyby mi to ujelo. Dále nás čekal ledový výšvih, stěnka. Tak si říkám, kurník, nahoru se dostanu, ale jak půjdu zpátky bez toho cepínu a lana. Tak jsem řekl klukům,

vy se na vrchol dostanete, já to nebudu pokoušet. Tak jsem se začal pomalu vracet, na kluky jsem počkal v Bacin-ské štěrbině a společně jsme sestoupili zpět do pátého tábora, kde na nás čekal Milan Kriššák. Ten se rozhodl, že už tam

další noc nebude a sestoupí do čtyřky. Rozhodl jsem se, že půjdu s ním. Tam na nás už čekali filmaři a Ivan Gálffy (vedoucí expedice). Kluci se ještě vyspali v tom pátém táboře a další den sestoupili.

Expedice byla úspěšná.

Obdivuji vaše rozhodnutí to otočit.

V těch výškách se musíš ke každému kroku už nutit a v podstatě jsi rád, že už nemusíš k tomu vrcholu (smích).

Litujete zpětně toho rozhodnutí?

Tak lituju, no... možná, kdybych šel dál, tak tady nesedím.

V této souvislosti se nevyhnu roku 1984 a smutné expedici na Everest.

To byla expedice, na které zahynul můj kamarád Jozef Psotka. Tehdy jsme měli jít k vrcholu spolu v jednom družstvu, ale já jsem měl zdravotní potíže, nachladil jsem se cestou nahoru. Asi

Auguille du Midi, Contaminova cesta.

to způsobilo to, že jsem si v Namche Bazaru dal sprchu. Tu představovala plechová bouda a voda v kýblu. Ofouklo mě, a když jsem přišel do základního tábora, tak jsem měl teplotu, a tím jsem vypadl z vrcholového družstva. Na Everestu jsem se dostal do výšky 8100 metrů. Psotka pokračoval k vrcholu a spolu se Zoltánem Demjánem a nepálským Šerpou Ang Rita stanuli na vrcholu. Při sestupu se na jižním vrcholu rozhodovali, jestli půjdou stejnou cestou, kterou vyšli na vrchol, nebo přes jižní sedlo „normálkou“. Zvolili cestu přes jižní sedlo. Demjána poslali dopředu, aby na jižním sedle připravil něco na pití. Den předtím byla velká vichřice, a když Demján přišel do sedla, tak byly stany roztrhané. Nechal tam Psotkovi baterku a musel sestupovat ještě níž. Psotka se těsně nad sedlem rozhodl, že si udělá záhrab a bude tam bivakovat. Ang Rita ho chvíli přemlouval, ale nepovedlo se, tak sestupoval

sám až do třetího tábora. Psotka si to asi v noci rozmyslel a začal sestupovat. Ze sedla byla natažena fixní lana. V jednom místě bylo však lano přetržené. Předpokládáme, že jel po tom laně, přetržené části si bohužel nevšiml a spadl do Západního kotle.

Ted' k něčemu veselejšímu. Se Psotkou jste v roce 1981 vylezli Káčaňdzungu (8586 m n. m.). Jak probíhal tento výstup?

To byla expedice, kterou také organizoval Ivan Gálffy a byli tam kluci z celého Slovenska. Setkal jsem se tam právě s Jožou Psotkou, se kterým jsem byl i na Nanga Parbat. Tam měl smůlu, protože noc před útokem na vrchol dostal horečku a nahradil ho Ivan Fiala. Takže jsme byli takoví dva smolaři. Neměli jsme před tím vylezenou žádnou osmitisícovku. Útok na vrchol byl neplánovaný, protože nám ze základního tábora hlásili v dalších dnech příchod monzunu. Z pů-

vodního průzkumu a stavění čtvrtého tábora nám s Psotkou řekli, že se máme pokusit o vrchol. Postavili jsme tedy čtyřku a další den jsme měli nastavený budík, a to ještě před východem slunce. Za tmy jsme vyšli ze stanu, ale kvůli strašné zimě jsme se rozhodli ještě vyčkat na východ slunce. Z vrcholu máme jen černobílé snímky, protože jsme s sebou na průzkumu neměli vlastní foťák. Jeden z kluků nám do čtyřky vynesl svůj, ale byl v něm černobílý film. Sestoupili jsme v deset hodin večer do pátého tábora. Jožo ještě po cestě někde ztratil mačku, ale všiml si toho až u stanu. Nemohli jsme si udělat nic k jídlu ani pití, protože jsme nenašli zapalovač. Objevili jsme ho až ráno ve spacáku a do devíti jsme si roztápěli sníh, abychom měli nějakou vodu. Kolem deváté ráno jsme začali sestupovat do čtvrtého tábora. Asi v půli cesty si Jožo sedl a dvě hodiny téměř nekomunikoval. Nakonec se mi ho podařilo přesvědčit a sestoupili jsme do čtyřky, kde jsme strávili noc. V základním táboře už měli obavy, protože z něj bylo vidět na celou stěnu, a tak nás dalekohledem pozorovali. Věděli, že jsme z pětky vyšli docela pozdě (kvůli roztápní vody), proto nám naproti poslali pomoc. Takže jsme měli ve čtyřce společnost a další den jsme pokračovali v sestupu.

Dnes se někteří přepravují do základních táborů vrtulníkem, jak to bylo za vás?

My jsme Himálaje poznali ještě objevitelské, nebylo to tak komerční jako dnes. Když jsme šli v roce 1973 pod Makalu (základní tábor 4800 m n. m.), tak naši nosiči neměli boty, a šli bosky. To bylo důvodem, proč nám dvě třetiny z nich utekly (smích). To znamenalo, že další museli pendlovat a jít vícekrát. Cesta do základního tábora se tak protáhla na tři týdny. U Káčaňdzungy to bylo na dva týdny.

To byly himálajské expedice, a co vaše začátky? Kdy a kam jste poprvé vyjel za hranice?

V roce 1961 jsem byl na Kavkazu, konkrétně Elbrusu (5642 m n. m.). Do této oblasti jsem se ještě třikrát vrátil a podnikl výstupy na Dombaj-Ulgen (4046 m n. m.), Uilpata (4647 m n. m.) a prvovýstupy na Košťantau (5144 m n. m.), Šcharu (5201 m n. m.), Mamison (4358 m n. m.) a Žaromag (4203 m n. m.).

Já o vás vím, že jste si oblíbil Chamonix. Vzpomenete si na nějaký zážitek z té oblasti?

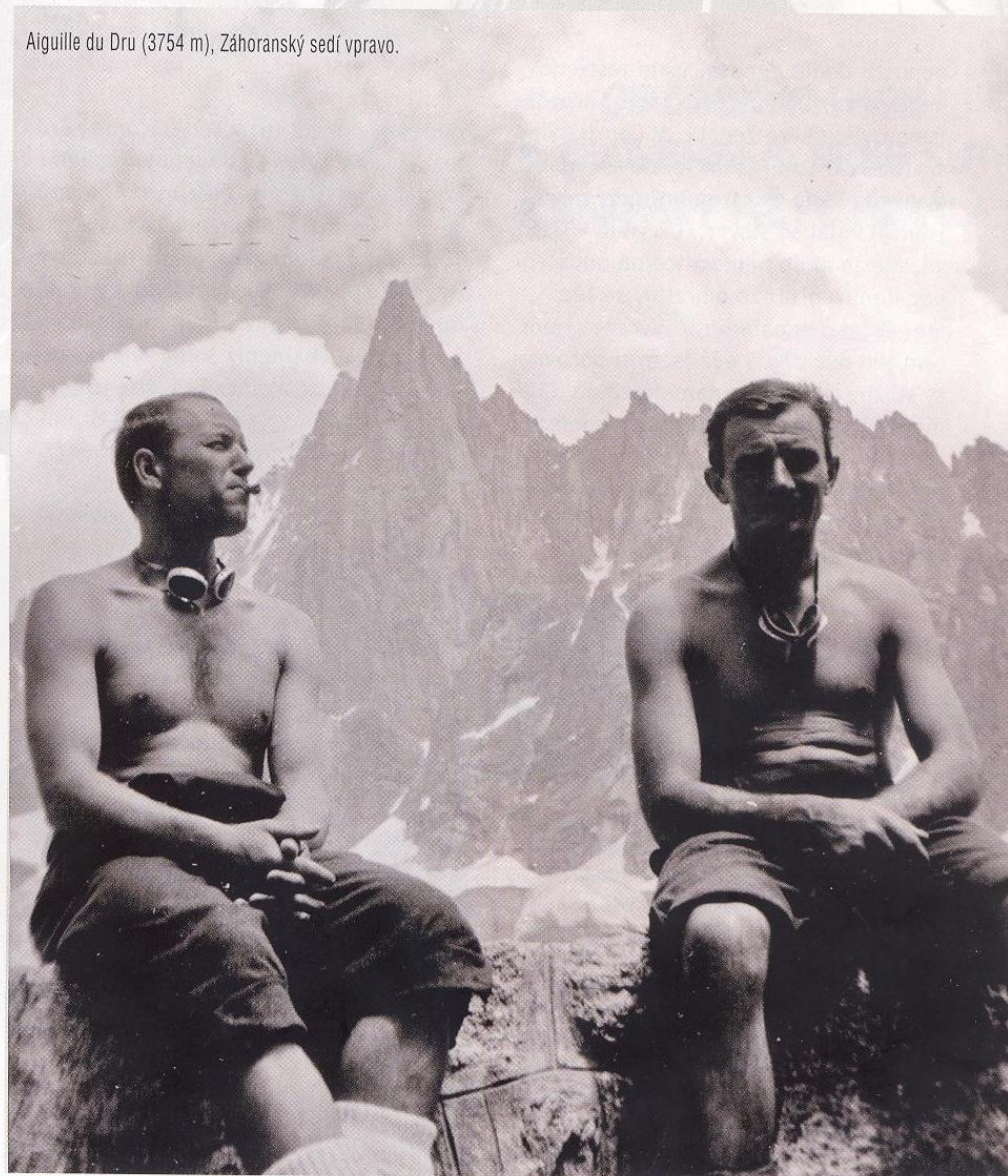
V šedesátém šestém tam byl první zimní zájezd. Dali jsme se do kupy,

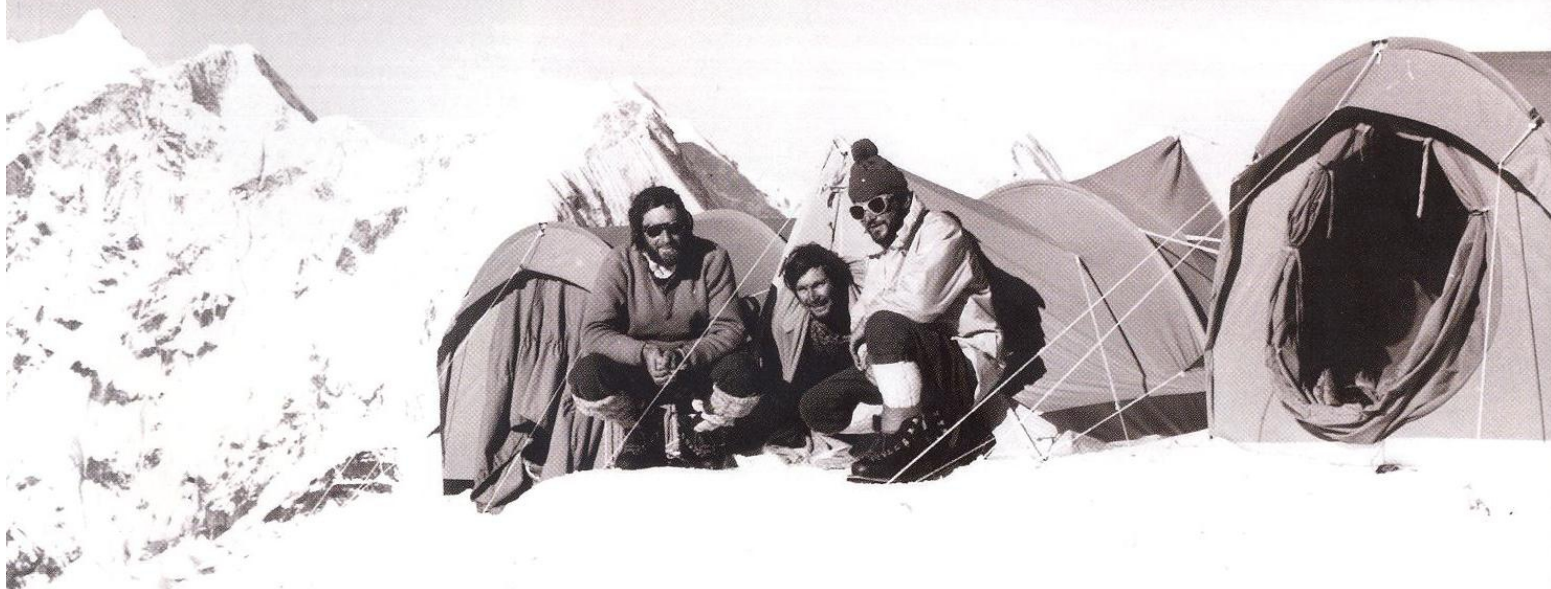

Vrchol Košťantau.

kluci z celé republiky. Vedl nás doktor Zdeněk Vlč. Měli jsme s sebou lyže a pokoušeli se podnikat první zimní průstupy. Právě tady jsem se blíže seznámil s Gálfym, Urbanovičem a Ďuranou. Ve čtyřech jsme vyrazili na Mont Blanc de Tacul (4248 m n. m.) Boccalettiho pilířem, což byla čtyřková cesta. Lezli jsme dva dny, třetí noc přišel zvrát počasí a nám chyběl ještě den k vrcholu. Zůstali jsme sedět na ledové plošince, všichni čtyři vedle sebe se žďárákem přetaženým přes hlavu. Seděli jsme tam tři noci a tři dny. Zbytek vyjel lanovkou na Aiguille du Midi, přišel pod stěnu a zjišťoval, co se děje. Při tom tam naměřili minus dvacet sedm (smích). Někteří z nás při tom trochu omrzli. Když se konečně vyjasnilo, tak jsme vylezli ven. Byla zima jak hrom a navíc jsme byli provlhli. V okamžiku na nás všechno ztuhlo. Čekalo nás slaňování až dolů pod stěnu, kde na nás čekaly lyže. Při té cestě dolů mi omrzly ruce i nohy. Skoby jsem zabíjel tak, že jsem držel kladivo oběma rukama. Dole jsem připnul lyže a čekal mě asi 16 kilometrů dlouhý sjezd po ledovci. V tu chvíli jsem si připadal, jako kdybych poprvé stál na lyžích. Potom jsem s Gálfym ležel čtyři dny v nemocnici v Chamonix. Po těch čtyřech dnech naše léčba nebyla u konce, ale náš zájezd ano. Se zafačovanými rukama a nohama jsme si nastoupili do vlaku směr Ostrava. Když jsme přijeli, tak mě doktor Vlč ani

Aiguille du Dru (3754 m), Záhoranský sedí vpravo.

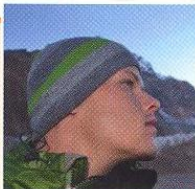

Třetí výškový tábor na Makalu.

nepustil domů a musel jsem ještě do nemocnice. Domů mě to táhlo, protože jsem byl čerstvě ženatý. V únoru byla svatba, v březnu jsem jel do Chamonix. Manželka byla v šestém měsíci, takže jsem ji volal se slovy: „Už jsem v Ostravě, ale jedu do nemocnice na oddělení popálenin, protože omrzliny se léčí stejně jako popáleniny.“ Vydržel jsem tam jen dva dny. Když jsem si porovnal ty služby, jakých se nám dostalo v Chamonix a tady, tak jsem radši podepsal revers a jel domů. Na převazy už jsem jezdil na motorce i s těma ořezávanýma rukama. Než jsem se dal úplně dohromady, trvalo to asi půl roku.

JAN HARÁČ

Zhruba před třemi týdny jsem oslavil 23. narozeniny, pravděpodobně někde v jurtě s Mongoly a sklenicí kumysu. S horami, cestováním, lezením, a nebo si to pojmenujte, jak chcete, jsem začal asi rok před maturitou a spadl jsem do toho až po uši. Všechny mé těžce vydělané peníze se nespou do kasičky s nálepkou studentský život, ale do letenek a výbavy. Když už jsem se zmínil o tom studiu, tak mě najdete v seznamu mezi studenty ekonomické žurnalistiky v Ostravě, ale opravdu jen v tom seznamu. Můj cestovatelský životopis je následující alpské státy, Pyreneje, Maroko, Rusko, Gruzie, Tádžikistán, Thajsko, Kambodža, Indonésie, východní Turecko, Finsko, a teď už i Mongolsko. Příští rok se snad pošťestí Pákistán, tak držte palce.

To jste si dal od Chamonix asi na chvíli oddych, že?

(Smích). Rok na to, v šedesátém sedmém, jsme byli s Česlavem Wojcikem nominovaní pro sraz členů UIAA, který se konal právě v Chamonix. Každá země vyslala dva zástupce. Vylezli jsme tam Grand Capucin (3833 m n. m.) a Aiguille du Midi (3842 m n. m.). Shodou okolností byli v Chamonix soukromě Milan Křiššák a Juraj Weincziller, tak jsme se s nimi spojili a vylezli společně Grand Jorasses (4208 m n. m.) Walkerovým pilířem. Šli s námi ještě Oniščenko a Chergiani, kteří tam byli za Sovětský svaz. Oniščenko byl z Moskvy a Chergiani Gruzin, přezdívalo se mu „tygr skal“. Bohužel dva roky na to zahynul ve skalní lavině v Dolomitech. Byl to opravdu fantastický lezec. Vzpomínám, když jsme šli jeden ledový traverz a u něj jsme došli dvojici Španělů. Chergiani s Oniščenkem vůbec nešli do toho traverzu. Chergiani to vytáhl a pěkně to tam narovnal. Oniščenko za ním jen plápolal (smích). Weincziller s Křiššákem předběhli Španěly, ale my jsme to už nestihli a celou „šedou věž“ jsme se za nimi táhli. Kluci nám proto utekli, a my jsme to ten den na vrchol už nestihli. Museli jsme bivakovat těsně pod ním, zatímco Milan s Jurajem už byli na vrcholu. Problém byl v tom, že my jsme měli vařič a oni jídlo. Oniščenko a Chergiani mezitím vylezli na vrchol,

sestoupili až do Itálie a tunelem se dostali zpět. To se předtím nikomu nepodařilo, aby to vše stihl v jednom dni. Další den jsme vylezli na vrchol a setkali se s Milanem a Jurajem. Rovněž jsme sestoupili do Itálie. Neuvedomili jsme si však, že máme víza na jeden vstup, a v plánu bylo se na zpáteční cestě přes Itálii dostat do Julek v Jugoslávii. Naštěstí nad námi Italové mávli rukou a pustili nás do země znova.

Tak mě napadá, jak mohla dvojice Oniščenko a Chergiani fungovat? Z vlastní zkušenosti vím, že Gruzínci, a vlastně celý Kavkaz nemůže Moskvě přijít na jméno.

Shodou okolností jsme s nimi bydleli na jednom pokoji. Když se psaly lístky se státní příslušností, tak na začátku se oba prezentovali za SSSR. Po pár dnech za námi Chergiani přišel a zeptal se nás, jak se píše Gruzie (smích). Takže vztahy jaké jsou dnes, byly už tehdy. K žádnému konfliktu mezi nimi ale nedošlo.

To máme Evropu a Asii. Co Jižní Amerika?

V roce 1968 přišlo do Prahy pozvání od Chilského horolezeckého svazu s tím, že zvou skupinu československých horolezců. Ale nikdo o to neměl zájem, tak to dali Ostravě (smích). Neváhali jsme a partu dali dohromady z ostravských oddílů. Vedl to Zdeněk Vlč z porubského oddílu. Podmínkou toho pozvání bylo, že jim tam po

expedici necháme veškerou naši výstroj. Před Vánocemi jsme letěli do Santiagu de Chile. Nešťastné však bylo to, že jsme veškerou výstroj i jídlo nechali poslat lodí, a po příletu nám bylo oznámeno, že se loď zpozdila, a naše věci dorazí za 10-14 dnů. Naštěstí nám Chilané dali nějaké boty a výškové vybavení. Podnikli jsme tam výstupy na Morado (5070m n. m.) a Marmolejo (6100m n. m.), takže jsme se trochu aklimatizovali. Po návratu z hor jsme se konečně setkali s našim vybavením a následoval letecký přesun do Punta Arenas. Tam na nás čekal mikrobús směr patagonská divočina. Opět jsme měli smůlu, protože končilo zhruba dvoutýdenní období, kdy je hezké počasí. Každý den to bylo horší a horší, ale stihli jsme aspoň výstup na Cerro Ostrava a prvovýstup na Paine Chico, což byl v té době ještě neslezený vrchol. Potom jsme se vrátili do Santiagu a ještě jsme zkoušeli Aconcagua (6959m n. m.). Byla to taková „fajná expedice“. Domů jsme se vrátili začátkem dubna.

Jak probíhal výstup na nejvyšší vrchol Jižní Ameriky?

Pro výstup jsme si vybrali „normálku“. Předtím jsme se zastavili v Puente del Inca, kde byla v té době vojenská posádka, která zapůjčovala muly pro cestu do základního tábora. Problémem bylo, že začínal podzim. Řekli nám, že už je pozdě a muly nám nepůjčí, a ani my bychom tam neměli chodit. Na jejich rady jsme nedali. Sbalili jsme batohy a vyrazili „na těžko“. Před námi byl pochod dlouhý asi 30 kilometrů.

Dostali jsme se do výšky asi 6100m n. m., tam byla taková dřevěná bouda. Roz-

hodili jsme si tam spacáky a nastalo tří denní čekání na počasí, které nepřišlo. Museli jsme dolů.

Ještě se vrátím k začátku expedice. Kde jste našli v Chile útočiště, a jak jste sháněli informace potřebné k výstupům?

V tomhle jsme měli štěstí. V Santiagu žili naši emigranti, rodina. Jmenovali se příhodně Chilané (smích). Byli tam zběhlí, protože emigrovali už v roce 1948. Jejich syn José lezl. Takže nám dělal průvodce a tlumočnicka zároveň. Co se týče spaní, tak jsme našli útočiště v klubovně jednoho horolezeckého oddílu.

V Santiagu bylo poměrně hodně emigrantů, takže se náš příjezd po městě docela rozněl. To mělo za následek, že nás skoro každý večer zvala některá z českých rodin k sobě domů. Leoš Horka hrál celkem dobře na kytaru, a k tomu jsme si uměli i zazpívat. To vyvolalo v některých vzpomínky a tekly i slzičky. Po příjezdu domů jsme se s tím kvůli režimu nemohli moc chlubit, že jsme se scházeli s emigranty.

Kam byste se chtěl ještě podívat?

Chtěl bych projet vlakem Transsibiřskou magistrálu.

Závěrem bych chtěl říci, že setkat se s panem Ludovítem Záhoranským není nic lehkého. I přes věk 73 let je pořád v kopcích nebo na cestách a udržuje se v kondici. V posledních letech podnikl výpravy třeba do Mongolska, na Grossglockner nebo do Chamonix. 📷

📝 text: Jan Haráč

foto: archiv Ludovít Záhoranský

Piz Bernina (4049m) před čtyřmi lety, Záhoranský první zleva.

HORY - SKÁLY - ADRENALIN

VŠE O OUTDOOROVÝCH SPORTECH A HORÁCH

DENNĚ NOVÉ ČLÁNKY A TIPY NA ADRENALINOVÉ AKTIVITY

OD ČESKÝCH HOR A SLOVENSKA, PŘES ALPY A KARPATY AŽ PO HIMÁLAJ

PRAKTICKÉ RADY O VYBAVENÍ, TRÉNINKU A PŘÍPRAVĚ NA TĚŽŠÍ I LEHČÍ AKCE

